

Motion till riksdagen

1988/89:N432

av Lars Werner m.fl. (vpk)

Energipolitiken

Budgetpropositionens energidel utmärks mest av det som inte finns med i redogörelsen om den närmaste tidens energipolitik i Sverige. De inledande avsnittens påståenden att regeringen fullföljer riksdagens beslut om ett energisystem "grundat på varaktiga, helst förnybara och inhemska energikällor", lyser i den fortsatta propositionstexten med sin frånvaro.

Fortfarande är andelen inhemska, förnybara energikällor alldeles för liten för att bl.a. kunna garantera trygg energitillförsel om Sverige av ett eller annat skäl skulle bli avstängt från yttrevärlden. Energihushållningen innebär tydligen enligt regeringen att elproduktionen skall byggas ut och att energianvändningen som helhet skall öka.

Kolet, som visserligen inte beräknas öka lika mycket i år, men dock öka, har döpts om till energikol. Är det ett sätt att få kol att låta lite vackrare, inte fullt lika svart och förorenande? Det sägs inte ett ord om den viktigaste av alla energikällor, solenergin och dess fortsatta utveckling, utbyggnad och användning.

Inom elproduktionsområdet har föredragande statsrådet inte funnit det värt att beröra vindkraften, trots att utvecklingen har hunnit mycket långt inom området. Det finns både intresserade företag och konsumenter. Inte heller kraftvärme/mottryck anges som ett alternativ till kärnkraften inom industrin.

När det gäller inhemska bränslen låter det i budgetpropositionen som om allt skulle vara väl beställt och det talas om en kraftig ökning av användningen under 80-talet. Men dagsläget för dem som satsat på inhemska bränslen, företag, kommuner och enskilda, är att de möts av ökade svårigheter i spåret av det kraftiga prisfallet på oljeprodukter och den fortsatta hänsynslösa elrean från kärnkraftsproduktionen som förvrider alla proportioner på den svenska energimarknaden.

På kärnkraftsområdet härskar den vanliga låt-gå- eller vänta-och-se-politiken. Det som framför allt är upprörande är att under detta avsnitt i propositionen inte lämnas den minsta redogörelse för Sveriges internationella kontakter och affärsförbindelser med utlandet när det gäller använt bränsle och kärnavfall.

Hur har kontakterna med Cogéma och Frankrike utvecklats? Vilka övriga affärer och uppgörelser med andra stater pågår när det gäller radioaktivt material? Vad händer med det svenska bränslet i Sellafield i England och statliga Studsvik och privata ABB:s affärer med tyska företag? Hur tänker den svenska regeringen agera inom IAEA, när det nu visat sig att det

berömda safeguardsystemet visat sig otillräckligt och organisationen förlorat kontrollen över flera stora partier uran och annat klyvbart material?

Mot. 1988/89
N432

Mängder av obesvarade frågor och dåligt eller inte alls behandlade viktiga problem inom energiområdet inställer sig vid en genomläsning av budgetpropositionens energidel.

Låt solvärmens värma Sverige

Mer än hälften av den kärnkraftsproducerade elströmmen används för uppvärmning. Det är ett absurt förhållande, och en av de allra viktigaste åtgärderna inom energiområdet är att planera för och uppmuntra till konvertering till andra uppvärmningssystem. Detta behandlas i separat motion.

Solenergin erbjuder här det på sikt bästa, billigaste och mest miljövänliga alternativet. Det behövs inga långa utläggningar eller nya redovisningar av fakta om dessa förhållanden. De är välkända för regeringen och alla andra intressenter inom energiområdet.

Det åligger regeringen som ansvarig för energipolitiken att se till att solenergiprogrammet kommer igång genom att anslå medel, uppmuntra initiativ och inta en allmänt positiv attityd i stället för den förhållningspolitik som nu bedrivs. Riksdagen bör besluta om en satsning på solenergi och se till att regeringen snarast genomför ett sådant program.

Vindenergi

Vpk och andra energiintresserade har i årtal begärt att en satsning på vindkraft skall göras i Sverige. Eftersom det handlar om elproduktion har det direkt inverkan på kärnkraftsutvecklingen. Enligt vpk:s och andras mening är det också därför som ingenting görs på området. Nu kommer vindkraften så sakteliga genom initiativ utanför regeringens, Vattenfalls och andra kärnkraftsintressenters område.

I likhet med förhållandena inom solenergiområdet är det inte nya undersökningar, mera forskning och annan utvärdering som behövs, utan konkreta och handfasta satsningar för att få igång produktion av vindkraft.

Förutom billig och miljövänlig energi skulle en stor svensk satsning på vindenergi också vara betydelsefull för svensk industri och sysselsättning. Riksdagen bör på nytt begära av regeringen att snabba åtgärder vidtas på detta område.

Inhemska bränslen

Det är regeringens skyldighet, om den vill leva upp till och genomföra de beslut som tidigare fattats av riksdagen, att se till att produktionen och konsumtionen av inhemska bränslen kan upprätthållas och avsevärt ökas.

Detta område av energisektorn hotas inte bara av billig el från kärnkraften och sjunkande oljepriser, utan också av en ökande import och användning av kol. Men det är oerhört viktigt för den framtida energipolitiken att de inhemska resurserna används och att ett hållbart system byggs ut för detta ändamål.

Speciellt i jämförelse med de importerade bränslena olja och kol, har de inhemska bränslena klara fördelar, framför allt genom att de *inte* ökar mängden koldioxid utan endast cirkulerar den.

Regeringen bör vidta åtgärder så att en fortsatt och ökad användning av inhemska bränslen säkras.

Naturgas

Det är bra att regeringen har påskyndat introduktionen av naturgas i västra Sverige och att ett nytt leveransavtal har slutits med Norge. Av de importerade bränslena är naturgas den ur miljösynpunkt bästa energikällan.

Vpk föreslår regeringen att de projekt som föreslagits i tidigare vpk-motioner genomförs samt att Swedegas som helhet överförs i samhällelig ägo. Likaså anser vi att Swedegas bör frigöras från Vattenfall.

Olja

När det gäller importerade energislag anser vpk liksom tidigare att olja är att föredra framför kol och uran och att naturgas är att föredra framför olja.

Om det således bedöms nödvändigt med "ersättning" i form av kondensverk, en uppfattning som inte delas av vpk, bör i första hand en ombyggnad av befintliga oljekondensverk till naturgas genomföras. I andra hand bör en satsning på höggradig rening och stränga krav på låga svavelhalter i olja genomföras vid befintliga oljekondensverk. De kan då godkännas som reservproduktion och vid toppförbrukning under t.ex. kalla vinterperioder.

Vpk har för flera år sedan krävt en svavelhalt på 0,5 % för tung eldningsolja och 0,15 % för villaolja. En nedgång till sådana halter är en förutsättning för en "ersättning" med oljekondens enligt ovan.

Kol

Kolanvändningen måste minimeras. Regeringen talar med dubbla tungor när det gäller kolpolitiken. Det sägs att en restriktiv användning skall tillämpas. Samtidigt släpper regeringen mot alla presenterade fakta, ekonomiska beräkningar och miljöhänsyn fram allt fler stora kolbaserade anläggningar t.o.m. för kondenskraft.

Det värsta exemplet av alla är kolraftvärmeverket i Värtan. Här har regeringen medverkat till att en kolbaserad anläggning kommer till stånd trots att alla utredningar, beräkningar och de viktigaste myndigheternas remissvar visat att den inte uppfyller miljökraven, inte är lönsam och inte behövs för Stockholms energiförsörjning.

Även på ett antal andra platser i landet planeras nu för kolbaserade anläggningar för produktion av elkraft. Mot den bakgrunden är det inte så svårt att förstå att det i propositionen talas om "att den årliga användningen av kol kan komma att öka med ca 0,4 miljoner ton i början av 1990-talet när hittills beslutade anläggningar är i full drift".

Sverige behöver inte någon ökad användning av kol, framförallt inte i kondenskraftverk. Om den planerade utbyggnaden fortsätter kommer den i propositionen aviserade ökningen att mångfaldigas flera gånger om.

Detta måste uppmärksammas och riksdagen måste ta sitt ansvar och sätta stopp för ökad kolanvändning som regeringen nu försöker smyga på Sverige med tal om ersättning för kärnkraftverkens elproduktion.

Mot. 1988/89
N432

Kärnkraften

Kärnkraftens avveckling måste startas omedelbart. Det är en skam och ett lurendrejeri att påstå, att det inte är möjligt att omgående stänga ett par reaktorer. I första hand måste reparationsarbetena på Ringhals 2 avbrytas och den reaktorn tas ur drift. Det är också en ekonomisk vinst för statskassan, eftersom det blir en direkt utgiftsminskning på Vattenfalls budget.

Vi kräver att riksdagen avslår Vattenfalls begäran om anslag på 1 756 miljoner för investeringar i kärnkraft och att inga ytterligare investeringar i kärnkraft får göras i framtiden.

Vpk vidhåller också sitt tidigare förslag att Barsebäcksverket närmast tas ur drift. Under en övergångsperiod kan vi tänka oss att acceptera naturgas som fortsatt energikälla i södra Sverige.

Det är fullt möjligt att därefter avveckla kärnkraften under 90-talet så att Sverige kan gå in i det nya seklet befriat från kärnkraft. Det är inte en teknisk fråga eller ett ekonomiskt problem, utan enbart en fråga om politiska beslut som sätter igång den process vars förutsättningar sedan länge varit för handen.

Kärnkraftens avfall

Den allt överskuggande problematiken inom kärnenergiområdet i dagsläget och framförallt i framtiden är frågan om avfallet. Som berörts inledningsvis och som vpk många gånger tidigare framhållit, finns det *här* inga tekniska lösningar som håller måttet. IAEA:s safeguard, som skall garantera att kärnenergi för kraftproduktion inte öppnar för kärnvapentillverkning, har inte lyckats förhindra spridning av klyvbart material.

Sverige måste ta förnyade initiativ i IAEA-frågan så att organisationens dubbla roll att förhindra kärnvapensspridning men främja kärnkraftsspridning avskaffas. Det är inte något lätt problem, men vårt land kan inte längre vara med i det här dubbelspelet.

Det som i januari 1988 avslöjats om mutor, falska varudeklarationer och olagliga transporter i Västtyskland berör också vårt land.

Sverige är djupt indraget i handeln och hanteringen av radioaktivt material, genom det olycksaliga kontraktet med Cogéma, leveranser till Sellafield och den industri för bearbetning och återvinning som byggts upp i vårt land. Ingen redogörelse för detta ges i regeringens proposition, fastän dessa frågor under åratals varit under debatt och upplysningar begärts.

Vpk föreslår att riksdagen begär en uttömmande redovisning av regeringens angående alla dessa frågor. Ett löfte om en sådan utredning gav regeringen 1985.

Regeringen bör också upphäva hemligstämpeln på de avtal som svenska företag ingått med Frankrike och England när det gäller upparbetning av använt svenskt kärnbränsle.

Likaså bör all verksamhet vid Studsvik klart redovisas.

Den grundläggande tanken i finansieringslagen är att hanteringen av avfallet från det svenska kärnkraftsprogrammet skall betalas av dem som använder den el som verken producerar.

Redan nu finns det enligt SKN:s plan 88 en brist på 10 miljarder kronor. Dessutom räknar SKN med att de fonderade medlen skall ge en real ränta på 2,5 %. För att ge den avkastning på 15–20 miljarder kronor som SKN räknar med förutsätts en stabil ekonomisk tillväxt under 50 år.

För att åtminstone täcka den brist som redan finns och de beräknade framtida kostnaderna föreslår vpk att 4 öre/KWh påförs industrins elförbrukning. Motiveringen till detta förslag är att det är industrin som både före och efter folkomröstningen har ivrat för kärnkraften och då är det inte mer än rätt att den också betalar för dess avfall.

De svenska elpriserna för lågspänd el ligger även med denna prishöjning långt under de andra industrinationerna i Europa (undantaget Norge). Som exempel kan nämnas att priset i Västtyskland är 60 öre för högspänd el. Den föreslagna prishöjningen kan alltså inte nämnvärt påverka den svenska industrins konkurrenskraft.

Yrkanden angående detta har vi ställt i en separat energiskattemotion.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en kraftig satsning på solenergi,
2. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till en kraftig satsning på vindkraft,
3. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag så att produktionen och konsumtionen av inhemska bränslen vidmakthålls och ökas,
4. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag så att naturgas skall introduceras i enlighet med vad motionen föreslår,
5. att riksdagen beslutar att svaveloljan i tung eldningsolja sänks till 0,5 % och i villaolja till 0,15 %,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Swedegas bör överföras helt i statlig ägo samt att Swedegas bör frigöras från Vattenfall,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den påbörjade kolanläggningen i Värtan måste stoppas,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att några kolkondensanläggningar inte bör uppföras,
9. att riksdagen beslutar att reparationerna på Ringhals 2 avbryts och att reaktorn snarast tas ur drift,
10. att riksdagen beslutar att Barsebäcksverket tas ur drift,
11. att riksdagen beslutar att återstående kärnreaktorer tas ur drift under 90-talet,
12. att riksdagen hos regeringen begär förslag som garanterar en utbyggnad av kraftvärme/mottryck till 15–20 TWh i slutet av 1990-talet.

13. att riksdagen hos regeringen begär att en grundlig redovisning av läget görs angående kontraktet med Cogéma: återstående förpliktelser från svensk sida, vilka stater som övertagit ansvar för viss del av det svenska bränslet osv. i enlighet med vad i motionen anförts,

14. att riksdagen hos regeringen hemställer om en fullständig redovisning av utbytet, handeln och förpliktelserna mellan utländska kärnenergiföretag och de svenska företagen i Västerås, Studsvik och Ranstad,

15. att riksdagen hos regeringen hemställer om en fullständig redogörelse för verksamheten vid Studsvik,

16. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en fullständig plan för avvecklingen av kärnkraften i Sverige,

17. att riksdagen avslår den av regeringen föreslagna investeringen i kärnkraft enligt proposition 1988/89:100, bil. 16, titel c, om 1 756 000 000 kronor.

Stockholm den 24 januari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Hans Petersson (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Gudrun Schyman (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Viola Claesson (vpk)